

KONGRES EUCHARYSTYCZNY

Liturgia Sacra 3(1997), nr 1, s. 5-30

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA 46. MIĘDZYNARODOWEGO KONGRESU EUCHARYSTYCZNEGO

EUCHARYSTIA I WOLNOŚĆ

WROCLAW 25 V - 1 VI 1997

Ku wolności wyswobodził nas Chrystus (Ga 5,1)

PREZENTACJA

Zamykając uroczyste sprawowanie Eucharystii 45. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Sewilli, podczas *Statio orbis* 1993, Ojciec Święty Jan Paweł II ogłosił, że najbliższy Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny będzie obchodzony w roku 1997 we Wrocławiu, w Polsce.

46. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny, który odbędzie się od 25 maja do 1 czerwca 1997 r., pragnie sprawować Tajemnicę Eucharystii, pamiętając o szerokim aspekcie antropologicznym, społecznym i zbawczym - wolność, owo słowo, które wyraża wielkie poszukiwanie człowieka i pragnienia ludów. Rozlega się zatem temat Kongresu zatwierdzony przez Ojca Świętego.: *Eucharystia i wolność*, a wraz z nim i motto pogłębiające "Ku wolności wyswobodził nas Chrystus" (Ga 5,1).

Założenia podstawowe, które tutaj prezentujemy, nie mają zamiaru omawiać w sposób wyczerpujący tematu Kongresu. Zamierzają raczej pobudzić w diecezjach, parafiach, w instytutach zakonnych, różnych wspólnotach i ruchach kościelnych rozważania nad związkiem, jaki zachodzi między Tajemnicą Eucharystii a prawdziwą wolnością, ku której wyswobodził nas Chrystus, szczególnie dlatego, że "ukochał nas aż do końca" (J 13,1).

Z tego powodu tekst winien zostać osadzony, a następnie zastosowany w różnych okolicznościach historycznych, kulturalnych, politycznych i społecznych każdego kraju i kontynentu. Wymaga to szczególnego wysiłku, by mógł przynosić najlepsze owoce.

Dziękujemy wszystkim, którzy współpracowali w przygotowaniu tego tekstu, jak i tym, którzy włączą się w dzieło, które przez rozważanie i modlitwę pobudzi nowe dążenia w celu owocnego przygotowania 46. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w perspektywie nowej ewangelizacji.

Wrocław-Rzym, maj 1995 r.

+ Edouard Kard. Gagnon
Przewodniczący Papieskiego
Komitetu ds. Międzynarodowych
Kongresów Eucharystycznych

+ Henryk Kard. Gulbinowicz
Arcybiskup Wrocławski

WSTĘP

DZIEŁO ŁASKI NA DRODZE KOŚCIOŁA

"Statio orbis" w Europie Wschodniej

1. 46. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny odbędzie się w Polsce, we Wrocławiu, w roku 1997. Po raz pierwszy w historii Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych odzwierciedli on bardzo korzystny, bogaty i ożywiający stosunek zachodzący między Eucharystią a wolnością. Zbliżamy się mianowicie z całym Kościołem do uroczystego obchodu trzeciego millennium ery chrześcijańskiej, do końca wieku, którego udziałem był dramat całych narodów poddanych reżymom totalitarnym. To bolesne doświadczenie w sposób szczególny stało się udziałem narodów Europy Wschodniej. Dzięki Opatrzności Bożej kilka lat temu staliśmy się naocznymi świadkami nagłego upadku przejawów tej opresji. Z tego właśnie powodu celebrowanie Kongresu przebiegać będzie w samym sercu Europy Wschodniej, w Polsce, ażeby oświetlić swoim światłem te wszystkie narody, które w ostatnich dziesięcioleciach przeżyły tragiczne doświadczenia negacji wolności osobistej i społecznej, aby - poczynając od tajemnicy eucharystycznej - utwierdzało się coraz bardziej pozytywne doświadczenie wolności, zarówno historycznej, jak i społecznej, aby zajaśniała wolność nadprzyrodzona, dzięki której zostaliśmy wyzwoleni przez Chrystusa.

Chodzi o to, że Eucharystia, przez którą cały Kościół pozostaje w adoracji, w *Statio orbis*, musi oświetlić blaskiem prawdy wszystkie narody ziemi, a zwłaszcza te, które pozbawione są jeszcze wolności czy doświadczone wojną, jak również całą ludzkość, dla której orędzie prawdziwej wolności w Chrystusie musi się odbić jako donośne wezwanie do wyznania prawdy, do respektowania praw Bożych, do ochrony praw człowieka, do zgody i prawdziwego pokoju w sprawiedliwości.

Eucharystia tajemnicą wiary i życia, darem wolności

2. Eucharystia znajduje się w centrum wiary i życia Kościoła. Chrystus, Słowo Wcielone, zmarły i wywyższony, Chleb żywy i nasza Pascha, zawiera wszystkie aspekty naszego zbawienia. 46. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny zamierza przedstawić i głosić światu na nowo tajemnicę Eucharystii w świetle koncepcji szerokich rezonansów antropologicznych, społecznych i zbawczych wolności. Tej wolności, która wyraża bezgraniczne poszukiwanie człowieka, pragnienie narodów, która jest wyrazem tej iskry prawdy i życia, dzięki której

człowiek został stworzony na obraz i podobieństwo Boże. W wolności bowiem człowiek znajduje zarówno najwyższy swój wyraz, jak też największe ryzyko: "Bóg istotnie chce pozostawić człowieka, »własnej mocy rozstrzygnięcia« (Syr 15,14), ażeby poszukiwał on spontanicznie swego Stworzyciela, a dobrowolnie przyłączając się do Niego, doszedł do całkowitej perfekcji"¹

Wolność jest darem Bożym powierzonym człowiekowi w stworzeniu, a jeszcze bardziej w zbawieniu. Właśnie do tajemnicy zbawienia odwołuje się Paweł, gdy oświadcza: "Ku wolności wyswobodził nas Chrystus" (Ga 5,1). Ponieważ jednak wolność jest darem kruchym i zagrożonym, została "wyzwolona" z grzechu i "zbawiona" darem Ducha Świętego, w którym staliśmy się dziećmi Bożymi, wyzwolonymi z niewoli grzechu, aby wspólnie wołać "Abba", Ojciec (Ga 4,4-6); w tym Duchu możemy zwracać się do każdego jako do braci w wolności i braterstwie ewangelicznym, jako dzieci do jednego Ojca. Dlatego właśnie, abyśmy pozostali wolni, wołą samego Chrystusa było, aby tajemnica zbawienia i naszego wyzwolenia, którym jest Jego i nasza Pascha, uobecniała się sakramentalnie w każdym miejscu i czasie w Eucharystii aż do Jego chwalebego i ostatecznego powrotu, gdy "z całym stworzeniem wyzwolonym z grzechu i śmierci" wzniesiemy hymn chwały Ojca².

U progu Wielkiego Jubileuszu 2000

3. Donośny apel o wolność chrześcijańską pochodzi od szczęśliwego zbiegu okoliczności, związanego z przygotowaniem do zbliżającego się Wielkiego Jubileuszu roku 2000. Jubileusz bowiem w tradycji narodu Izraela był radosnym i wspólnotowym świętowaniem wolności i wyzwolenia ofiarowanego wszystkim przez Boga. Sam Chrystus namaszczony Duchem Świętym i posłany przez Ojca przybył, aby realizować wielki Jubileusz zbawienia. "To On przynosi wolność tym, którzy są jej pozbawieni, wyzwala uciśnionych, a niewidomym przywraca wzrok (por. Mt 11,4-5; Łk 7,22). W ten sposób Chrystus urzeczywistnia "rok łaski od Pana", ogłaszając go nie tylko słowem, ale przede wszystkim swymi czynami"³ Wielki Jubileusz zbawienia został zrealizowany w misterium paschalnej śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, których stałą pamiątką jest Eucharystia.

W perspektywie przygotowań Wielkiego Jubileuszu roku 2000 rok 1997, rok Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego we Wrocławiu, poświęcony będzie w sposób szczególny celebracji "Jezusa Chrystusa, jedyne Zbawiciela świata, wczoraj, dziś i na wieki" (Hbr 13, 8), a w sposób szczególny "ponownemu odkryciu Chrystusa Zbawiciela i Ewangelizatora, ze szczególnym nawiązaniem

¹ Katechizm Kościoła Katolickiego, nr 1730; Gaudium et spes, 17.

² Modlitwa eucharystyczna, IV.

³ Jan Paweł II, List apostołski Tertio millennio adveniente, 11.

do czwartego rozdziału Ewangelii św. Łukasza, gdzie temat Chrystusa posłanego, aby głosić Ewangelię, przeplata się z wątkiem Jubileuszu..."⁴ Z tego powodu opatrnościowy wybór tematu *Eucharystia i wolność* zamierza umieścić w centrum obchodów Kongresu Eucharystycznego Chrystusa Pana - źródło wolności i prawdziwego wyzwolenia.

Refleksje wstępne, do których skłania temat i które dokument niniejszy zamierza zaproponować, chciałyby służyć pomocą w przygotowaniu Kościoła różnych narodów, ażeby wszyscy wierni i pasterze, zwracając wzrok w kierunku Eucharystii, mogli się dobrze przygotować do Kongresu na wspólnej drodze słuchania słowa, medytacji, celebracji i zaangażowania w radosne doświadczenie, jakim jest wolność, którą Chrystus nas wyzwolił i nadal kontynuuje wyzwalaając w tajemnicy zbawienia.

I. DAR WOLNOŚCI W CZASACH KRYZYSU

1. Bolesne doświadczenie trudnego okresu

Świadectwo prawdziwej wolności

4. Proklamacja Eucharystii jako źródła wolności jest niezmiernie aktualna. Być może nigdy przedtem, tak jak w naszym wieku, nie został odczuty powiew wolności, a jednocześnie podeptane zostały podstawowe prawa ludzi i narodów. Ludzkość naszego stulecia osiągnęła wspaniałą dojrzałość własnej świadomości dotyczącej godności osoby, ale też być może nigdy przedtem nie dokonano tak straszliwych zbrodni przeciw wolności i prawom człowieka.

Zjawisko wolności ludzkiej, społecznej i politycznej, odzyskanej niedawno po wielu latach totalitaryzmu w krajach Europy Wschodniej, a jednocześnie kryzys prawdziwej wolności odczuwany również w krajach rozwiniętych i z długą tradycją demokratyczną, stanowią poważne wyzwanie dla Kościoła.

Co więc należy uczynić, ażeby Kościół, medytując nad Eucharystią, przywrócił wolności jej właściwy wymiar, tworząc z wrodzonej wolności ludzkiej prawdziwy fundament godnej odpowiedzi dla Stwórcy, jak też braterskiego i solidarnego współżycia obywatelskiego i chrześcijańskiego wszystkich społeczeństw i narodów ziemi powołanych do tworzenia jednej rodziny?

Kościół, oświecony słowem Chrystusa i unocniony Chlebem życia, chciałby pozostać w tym świecie przede wszystkim "żywym świadectwem prawdy i wolności, sprawiedliwości i pokoju, aby wszyscy ludzie otworzyli się na nadzieję nowego świata"⁵

---

⁴ Tamże, 40.

⁵ Modlitwa eucharystyczna, V, C.

Próby i zwycięstwa wolności chrześcijańskiej

5. Kongres Eucharystyczny odbędzie się prawie pod koniec wieku który zapowiadał się jako cudowna era wolności. A jednak w krajach Europy Wschodniej wolność została podeptana przez systemy totalitarne. Najpierw przez brutalność opresji stalinowskiej, później przez tyranie nazizmu. Równocześnie jednak byliśmy świadkami mocy niezależności ducha, zwłaszcza wtedy, gdy w życiu publicznym wolność została znacznie ograniczona, a nawet wyeliminowana. Systemy totalitarne nie chciały tworzyć człowieka od wewnątrz, ale narzucały warunki od zewnątrz. Proklamowały ideologię, według której społeczeństwo uprzemysłowione, będąc rezultatem sukcesów naukowych i technicznych, nie mogło decydować o sobie w wolny sposób przez uczestnictwo wszystkich ludzi. Wolność ludzka została pozbawiona nadziei.

Jednocześnie systemy te okazały się bezsilne w obliczu wolności wewnętrznej człowieka. Obozy koncentracyjne, gułagi, więzienia i procesy polityczne nie oznaczały jedynie milionów osób uśmierconych w nieludzki sposób, ale również niezliczone zwycięstwa ducha ludzkiego, które nadały życiu ludzkiemu głębszy sens w przebaczeniu, w autentycznej miłości bliźniego aż do poświęcenia własnego życia dla dobra przyjaciela i dla lepszego świata. Były to właśnie zwycięstwa osób, które nigdy nie zhańbiły się zdradą współpracując ze złem czy sprzedając się władzom.

Została zapłacona wysoka cena ludzka. Lecz ujawniły się też wspaniałe przykłady wolności wewnętrznej. Należy więc zadać sobie pytanie, skąd pochodziła ta siła. Co decyduje o tym, że człowiek poświęca własne życie w obronie prawdy, sprawiedliwości, życia drugiego człowieka? Co decyduje, że jedynie w tych czynach znajduje pełnię swojego przeznaczenia, swoje "zbawienie" i to, co nadaje sens jego życiu w momencie, w którym z ludzkiego punktu widzenia je traci? Nikt nie jest w stanie odpowiedzieć na to pytanie w sposób zadowalający, jeżeli nie odwoła się do sumienia ludzkiego, które kreśli w sercu człowieka prawo boskie i kształtuje się doświadczając wartości powszechnych i transcendentalnych.

Doświadczenie ludobójstwa, ale również zwycięstwa ducha ludzkiego są tragiczną i wzniosłą rzeczywistością naszych czasów, która nie może być potraktowana powierzchownie. Chodzi tu o szczególne doświadczenie misterium człowieka w obliczu Boga, co więcej - w obliczu tego, który jest objawieniem Boga, czyli w obliczu Jezusa Chrystusa. O doświadczenie, które w rezultacie okazało się silniejsze od reżymów totalitarnych upadłych nagle, zarówno z powodu ich wewnętrznej słabości, jak i powiewu wolności, który od dziesięcioleci przenikał mężczyzn i kobiety, jak również dzięki szczególnej opatrnościowej i miłosiernej łasce Bożej.

2. Prawda i wolność: ambiwalencja współczesnej kultury

Ryzyko wolności we współczesnej kulturze

6. W tym samym czasie, w którym w wielu narodach wytworzyła się nowa sytuacja wolności, często - jako reakcja na kulturę zależności, jesteśmy dzisiaj świadkami rozszerzania się niepohamowanego liberalizmu propagującego styl życia inspirowanego się na prawie absolutnej wolności pozbawionej tego wymiaru, którego wyzwolona godność ludzka wyznacza prawdziwej wolności. Konsekwencją powyższego są między innymi: zanik stosunków międzyludzkich, samotność, syndrom samotnego tłumu, poczucie absurdu, egoizm, pustka egzystencjalna, popychające człowieka do coraz większej agresywności i brutalności. Tego rodzaju pustka egzystencjalna tworzy coraz więcej namiastek prawdziwej wolności, jak na przykład konsumizm, hedonizm, wszelkiego rodzaju alternatywne ruchy religijne, fenomen sekt, które w rzeczywistości odgrywają rolę religii, jako że starają się być próbą odpowiedzi, niestety fałszywej i alienującej, tym wszystkim, którzy poszukują prawdziwego sensu życia.

Jakkolwiek prawdą jest, że prądy humanistyczne iluminizmu doprowadziły do koncepcji praw człowieka, niemniej jednak ich interpretacja poza prawem naturalnym straciła z pola widzenia godność osoby ludzkiej jako osoby. To zaś przyczyniło się do powstania prądów liberalnych i subiektywistycznych zmierzających, na podstawie niektórych roszczeń indywidualistycznych, do decydowania o prawdzie, sprawiedliwości i moralności.

Bóg nie ofiarował własnego podobieństwa ani możliwości prawdziwej wolności rasie ideologicznie uprzywilejowanej, nie powierzył człowieka rewolucyjnej klasie walczącej o rząd dusz ani nie powierzył własnego boskiego odbicia państwu liberalnemu. Człowiek, w istocie rzeczy będąc osobą, nosi w sobie obraz Boga osobowego, potwierdzony łaską Zbawiciela. Nie rodzi się on już wolny, jakby tego chciała myśl liberalna, rodzi się natomiast z możliwością stania się wolnym i z obietnicą zbawczego wyzwolenia. Człowiek, z natury swej osłabiony dziedzictwem grzechu, potrzebuje do niezbędnego rozwoju własnej wolności, umiejętności i formacji przede wszystkim zbawienia, to jest odkupienia ze strony samego Boga; potrzebuje pokonania misterium zła przez misterium zbawienia.

Dar prawdziwej wolności

7. Problem wolności we współczesnym świecie przejawia się w relacji między wolnością a prawdą według sumienia, objawienia ewangelicznego i doktryny Kościoła. Jan Paweł II oświadcza: "Tylko wolność podporządkowana Prawdzie prowadzi osobę ludzką ku jej autentycznemu dobru. Dobrem osoby jest istnienie w Prawdzie i czynienie Prawdy"⁶

⁶ Veritatis splendor, 84.

Zerwany związek pomiędzy prawdą a wolnością przyczynił się w naszych czasach do ogólnego upadku wartości, a czasami do prawdziwej katastrofy antropologicznej. Oto niektóre tego przykłady przytoczone przez Jana Pawła II: "Na oczach wszystkich okazuje się pogardę wobec ludzkiego życia - już poczętego, a jeszcze nie wydanego na świat; nieustannie narusza się podstawowe prawa osoby; niegodziwie niszczy się dobra niezbędne dla ludzkiego życia"⁷ Wszystkie błędne interpretacje wolności wielokrotnie podkreślane przez magisterium Kościoła naszych czasów, wyrażają się kryzysem prawdziwej wolności w jednostkach, w rodzinie i w społeczeństwie.

W obliczu tej panoramy pozostaje wciąż aktualne orędzie Pawła mówiącego o wolności ludzkiej wyzwolonej od grzechu i odkupionej łaską. Wolność potrzebuje zatem wyzwolenia. Jej wyzwolicielem jest Chrystus: to On „wyswobodził nas ku wolności” (Ga 5,1)⁸ Rzeczywiście „przez swój chwalebny krzyż Chrystus wysłużył zbawienie wszystkim ludziom. Łaska Chrystusa w żaden sposób nie ogranicza naszej wolności, gdy ta pozostaje w zgodzie z sensem prawdy i dobra, które Bóg umieścił w sercu człowieka. Przeciwnie, doświadczenie chrześcijańskie potwierdza to szczególnie w modlitwie; im bardziej jesteśmy ulegli impulsom łaski, tym bardziej wzrasta nasza wolność wewnętrzna i pewność podczas prób, jak również w obliczu presji i przymusów świata zewnętrznego. Przez działanie łaski Duch Święty uczy nas wolności duchowej, czyniąc z nas dobrowolnych współpracowników swego dzieła w Kościele i świecie”⁹

3. Odpowiedź na wolność chrześcijańską

Kontemplować Ukrzyżowanego - Zmartwychwstałego

8. W obliczu trudności pełnego zrozumienia prawdziwego sensu wolności pojawia się przed naszymi oczami blask prawdy w Chrystusie Ukrzyżowanym i Zmartwychwstałym, w Jego dobrowolnym, ofiarnym poświęceniu się Ojcu i za braci: „Chrystus ukrzyżowany objawia autentyczny sens wolności, w pełni go realizuje poprzez całkowity dar z siebie i powołuje swoich uczniów do udziału w tej samej wolności”¹⁰ A zatem "kontemplacja Jezusa ukrzyżowanego to główna droga, którą Kościół musi podążać każdego dnia, jeśli pragnie w pełni zrozumieć, czym jest wolność: darem z siebie w służbie Bogu i ludziom. Zaś komunია z Chrystusem ukrzyżowanym i zmartwychwstałym jest niewyczerpanym źródłem, z którego Kościół nieustannie czerpie, aby żyć w wolności, składać siebie w darze i służyć. Jezus jest zatem żywą i osobową syntezą doskonałej wolności w całkowitym posłuszeństwie woli Ojca. Jego ukrzyżowane ciało to pełne objawienie

⁷ Tamże, 84.

⁸ Tamże, 86.

⁹ Katechizm Kościoła Katolickiego, 1741 - 1742.

¹⁰ Veritatis splendor, 85.

nierozzerwalnej więzi między wolnością a prawdą, zaś Jego powstanie z martwych to najwyższe świadectwo płodności i zbawczej mocy wolności przeżywanej w prawdzie"¹¹

W Ukrzyżowanym i Zmartwychwstałym jaśniej prawda dobrowolnego daru Chrystusa: "...umiłowawszy swoich na świecie, do końca ich umiłował" (J 13,1). Eucharystia jest sakramentem tej miłości.

Również ta prawda w sposób szczególny odpowiada prawdzie o człowieku i jego pojęciu wolności. Osoba ludzka nie potrafi żyć, jeżeli nie jest przyjęta i zaakceptowana przez drugą osobę, jeżeli nie doświadcza miłości i nie obdarowuje miłością. "Człowiek nie może żyć bez miłości. Człowiek pozostaje dla siebie istotą niezrozumiałą, jego życie jest pozbawione sensu, jeśli nie objawi mu się Miłość, jeśli nie spotka się z Miłością, jeśli jej nie dotknie i nie uczyni w jakiś sposób swoją, jeśli nie znajdzie w niej żywego uczestnictwa"¹² Z jednej strony osoba znajduje swoje wypełnienie, zatracając się w miłości, realizując tym sposobem własną nieskończoność. Z drugiej zaś miłość jest również szczególną formą wolności, ponieważ ten, który kocha, przybliża się ciągle w kierunku wolności; w kierunku wolności uwalniającej go z własnych więzów i od niego samego.

Chleb wolności i życia

9. Kontemplacja krzyża i dar miłości są w istocie rzeczy wyjaśnieniem wielu heroicznych czynów tych, którzy słuchając słów Mistrza i żywiąc się Chlebem eucharystycznym, pozostali wierni prawdzie Bożej, dając jej świadectwo. Te przykłady z przeszłości pozostają w naszym społeczeństwie ciągłym wezwaniem do życia w nierozzerwalnej relacji pomiędzy uczestnictwem w liturgii eucharystycznej i autentycznej wolności dzieci Bożych. W rzeczywistości żywić się słowem ewangelicznym, chlebem eucharystycznym, wejść w komunię z Chrystusem, uwielbiać Ojca w Duchu i prawdzie, przejawiać miłość do braci, aż do samego ofiarowania życia, oznacza celebrację i świadectwo wolności, którą zostaliśmy wyzwoleni przez Chrystusa.

Należy więc pamiętać, że Eucharystia w tym wieku, podobnie jak i w pierwszych wiekach Kościoła, pozostaje chlebem wolności, wiatykiem odwagi i męczeństwa, natomiast jej sprawowanie w katakumbach dwudziestego wieku stało się miejscem wiary i nadziei, pokrzepieniem nowych męczenników, którzy świadectwem życia, a często ceną śmierci wysławiali wolność sumienia i wartość posłuszeństwa prawu Bożemu.

Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny będzie mógł stać się korzystną okazją do upamiętnienia męczenników wolności chrześcijańskiej, umocnienia więzów jedności w celu stworzenia nowego społeczeństwa uniemożliwiającego

---

¹¹ Tamże, 87.

¹² Redemptor hominis, 10.

powrót do przeszłości, do warunków nędzy moralnej, która była udziałem tego wieku, do wykształcenia autentycznego sensu wolności dzieci Bożych przez wzrok skierowany ciągle na Chrystusa, naszą Paschę i nasze wyzwolenie.

II. EUCHARYSTIA PROKLAMACJĄ I DAREM WOLNOŚCI

1. Dobrowolny dar Chrystusa

Życie Chrystusa misterium wolności

10. Celebracja Eucharystii podkreśla synowskie posłuszeństwo, z jakim Chrystus oddał się w ręce oprawców i w ręce Ojca. Całe zbawcze dzieło Chrystusa opiera się na tajemnicy Jego nieograniczonego posłuszeństwa Ojcu. O Chrystusie, który, przychodząc na świat, inauguruje własne zbawcze dzieło, mówi nam List do Hebrajczyków: "Przeto przychodząc na świat, mówi: Ofiary ani daru nie chciałeś, całopalenia i ofiary za grzechy nie podobały się Tobie. Wtedy rzekłem: Oto idę abym spełnił wolę Twoją Boże" (Hbr 10,5-7). Sam Chrystus podczas działalności publicznej przedstawi swój życiowy program słowami: "Moim pokarmem jest wypełnić wolę Tego, który Mnie posłał, i wykonać Jego dzieło" (J 4,34). Wierność tak pojętemu programowi zostaje wielokrotnie powtórzona (por. J 5,30; 6,38. 40). Osiąga ona dramatyczny punkt kulminacyjny w agonii w Getsemani i śmierci na krzyżu. W Ogrójcu zakończy swoje tajemnicze wahanie heroiczną gotowością wyrażoną słowami: "Ojcze niech się stanie wola Twoja" (Mt 26,42). A później na krzyżu, kończąc definitywnie swoje dzieło przez akceptację śmierci, pieczętuje swój życiowy program jednym zdaniem: "Wykonało się" (J 19,30). Zdanie to stanowi syntezę poddania się woli Ojca podczas Jego całego życia, jak również ostatnie ogniwo dzieła dokonanego tym sposobem przez Chrystusa, dzieła zbawienia i rehabilitacji człowieka, nowego narodzenia jego wolności.

" On to, gdy dobrowolnie wydał się na mękę "

11. Tradycja chrześcijańska przypisała dobrowolnej ofierze Chrystusa słowa proroka Izajasza: (por. Iz 53,7, według Wulgaty): *Oblatus est, quin ipse voluit* - "Ofiarował się, ponieważ sam chciał". Jego suwerenna wolność w wypełnieniu dzieła powierzonego Mu przez Ojca uwidacznia się przejrzysto na początku "księgi chwały", to jest w księgach, w których Jan opowiada o pełnej chwały męce Pana.

"Było to przed Świętem Paschy. Jezus wiedząc, że nadeszła Jego godzina przejścia z tego świata do Ojca, umiłował swych na świecie, do końca ich umiłował" (J 13,1). Słowa świadczą o tym, że w Wielki Czwartek Jezus miał

pełną świadomość faktu nadejścia momentu historycznego dopełnienia Jego misji, będącego jednocześnie momentem historycznym człowieka i ludzkości. Na przyście tego momentu miało wpływ już to, co wydarzyło się w pierwszych godzinach dnia, którego kulminacją stanie się Jego śmierć: "...stawszy się posłusznym aż do śmierci i to śmierci krzyżowej" (Flp 2,8). Dlatego cała "godzina Chrystusa" przepełniona jest posłuszeństwem i miłością, a misterium Eucharystii jest właśnie jednym z momentów podstawowych tej godziny.

Jezus, ustanawiając na Ostatniej Wieczerzy pamiątkę swojej ofiary, wyraził w sposób najbardziej przejrzysty wolność, w której z bezgraniczną miłością daruje uczniom ofiarę swego Ciała i swojej przelanej Krwi jako znak wolnego i dobrowolnego poświęcenia. Liturgia Kościoła w niektórych modlitwach eucharystycznych przypomina nam zarówno w przekazie tradycji zachodniej, jak i wschodniej ten gest wolności Chrystusa: "On to, gdy dobrowolnie wydał się na mękę, wziął chleb"¹³, "Aby wypełnić Twoje postanowienie, wydał się na śmierć krzyżową"¹⁴ Anafora wschodnia precyzuje: "Przyjmując dobrowolnie cierpienie za nas, grzeszników, On, który był bez grzechu, w nocy, w której został zdradzony, a raczej w której poświęcił się za życie i zbawienie świata..."¹⁵

Ta proklamacja liturgiczna przypomina nam każdego dnia dobrowolny akt miłości, którym Chrystus ofiarował się Ojcu za nas i codziennie oddaje się Kościołowi, aby ten ze swojej strony stawał się dla wiernych źródłem prawdziwej wolności w darze z siebie.

2. Misterium Eucharystii

Eucharystia darem wolności

12. Liturgia eucharystyczna Kościoła, przytaczając w samym sercu celebracji słowa jej ustanowienia, przypomina dar wolności, którym Chrystus nas wybawił: „On to, gdy nadeszła godzina, w której miał wydać samego siebie dla naszego zbawienia, podczas wieczerzy wziął chleb"¹⁶ "Kiedy nadeszła godzina, aby Jezus został uwielbiony umiławszy swoich, którzy byli na świecie, do końca ich umiłował"¹⁷ Eucharystia jest tajemnicą wolności Chrystusa, darem wyzwolenia, umiłowaniem aż do końca, ponieważ tylko miłość czyni wolnym.

Ojciec Święty Jan Paweł II wyraził to w dobitny sposób podczas jednej z pierwszych homilii swej trzeciej "pielgrzymki eucharystycznej" do Polski w roku 1987: "Eucharystia należy do tej właśnie godziny: do odkupieńczej godziny Chrystusa, do odkupieńczej godziny dziejów człowieka i świata. Jest to godzina,

¹³ Modlitwa eucharystyczna, II.

¹⁴ Modlitwa eucharystyczna, IV.

¹⁵ Anafora św. Jakuba.

¹⁶ II Modlitwa eucharystyczna o tajemnicy pojednania.

¹⁷ Modlitwa eucharystyczna, IV.

w której Syn Człowieczy »umiłował do końca«. Do końca potwierdził zbawczą potęgę Miłości. Objawił, że Bóg sam jest Miłością. Innego, większego objawienia tej prawdy nie było i nigdy nie będzie. Bardziej radykalnego jej potwierdzenia: »nie masz większej miłości nad tę, by ktoś życie dał« (por. J 15,13) za wszystkich, ażeby oni »życie mieli - i mieli je w obfitości« (por. J 10,10)"¹⁸

W tej tajemnicy miłości, tak dobitnie wyrażonej, będącej częścią składową owej "godziny historii", nierozzerwalna rola przypada tajemnicy posuszeństwa Jezusa woli Ojca i Jego ludzkiej wolności. Chrystus bowiem przez ustanowienie Eucharystii podkreśla, że pozostanie ona w ścisłym związku z Nowym Przymierzem przez "przelanie krwi" w Jego śmierci, która stanowi kulminacyjny moment Jego poddania się Ojcu w bezgranicznym posuszeństwie synowskim.

Od starej do nowej Paschy

13. "Gorąco pragnąłem spożywać tę Paschę z wami, zanim będę cierpiał" (Łk 22,15). Ustanowienie Eucharystii łączy się z wielką tradycją Paschy hebrajskiej, corocznej pamiątki wyzwolenia z Egiptu, skierowanej w stronę pamiątki Nowego Przymierza.

Pamiątka wyzwolenia stanowiła centrum obchodu Paschy Izraela. W tekstach modlitw tradycji hebrajskiej znajdujemy następujące elokwentne wyrażenia towarzyszące uczcie paschalnej: "We wszystkich pokoleniach każdy ma obowiązek zachowywać się tak, jak gdyby to on wyszedł z niewoli w Egipcie. Dlatego naszym obowiązkiem jest czynić dzięki, chwalić, celebrować, gloryfikować, wysławiać Tego, który cud ten uczynił dla naszych ojców i nas wszystkich, który wybawił nas z niewoli do wolności, z poddania do zbawienia, z bólu do radości, z żałoby do święta, z ciemności do wspaniałego światła"¹⁹

Jezus przez swoją zbawczą śmierć i zmartwychwstanie doprowadza Paschę do wypełnienia według słów św. Pawła: "Chrystus bowiem został złożony w ofierze jako nasza Pascha" (1 Kor 5,7). Podczas Ostatniej Wieczerzy ustanawia pamiątkę swojej Paschy i zaprasza do czynienia tej pamiątki ofiarowania Jego Ciała i wylanej Krwi aż do Jego powrotu w chwale.

Przez dar Ciała i wylanie Krwi Chrystus potwierdza nasze wyzwolenie i odkupienie z grzechów; w ofierze Nowego Przymierza wyraża pełnię naszego wyzwolenia i zbawienia darem Ducha Świętego i wzywa nas do wiecznej Paschy w Jego Królestwie.

¹⁸ Homilia Ojca Świętego podczas Mszy św. W kościele Wszystkich Świętych na rozpoczęcie Kongresu Eucharystycznego, Warszawa, 8 czerwca 1987 roku.

¹⁹ Sheder haggadah shel pesah.

Tak więc Eucharystia, Chleb zesłany z nieba, Ciało ofiarowane za życie świata, dar zmartwychwstania i życia, to sam Chrystus, Słowo wcielone, zmarły i wywyższony, który umożliwia nam przejście razem z Nim z tego świata do Ojca i przyrzeka wyzwolenie końcowe, gdy zmartwychwstaniemy w ostatnim dniu (por. J 6,51-54).

Człowiek, widząc w Eucharystii tak jak w zwierciadle to, co będzie twarzą w twarz kontemplował w wieczności, akceptuje ciężar życia, pełny siły płynącej od Eucharystii i nadziei na zmartwychwstanie. Taka nadzieja nadaje wolności szczególnego charakteru: uczy cierpliwości, wytrwałości, ofiary i poświęcenia. Uczy, że Chrystus Zmartwychwstały jest źródłem i miarą pełnej wolności.

3. Celebracja wolności chrześcijańskiej

Dar Ducha

14. Niewypowiedziane bogactwo Wieczernika wraz z darem kapłaństwa uzupełnia misję powierzoną Apostołom: "Czyńcie to na moją pamiątkę" (1 Kor 11,24; Łk 22,19). Jakże głęboki i wymowny jest ten mandat! Realizuje to, co zostało ustanowione w centralnym momencie Wieczernika, i pozostając w ścisłym związku z tym, co wydarzyło się w innym momencie czasu tego samego historycznego dnia, to jest podczas męki i zbawczej śmierci, przewycięży ograniczenia historii i stanie się wydarzeniem towarzyszącym nowemu ludowi Bożemu na jego drodze aż do końca czasów. Pascha nie jest dla chrześcijan zdarzeniem z przeszłości, ale osobą, samym Chrystusem, ponieważ trwa dzisiaj w wieczności poprzez zmartwychwstanie.

"Ilekcroć bowiem spożywacie ten chleb albo pijecie kielich, śmierć Pańską głosicie, aż przyjdzie" (1 Kor 11,26). Powołani więc jesteśmy do uczestnictwa w darach odkupienia i zbawienia: odpuszczenia grzechów i darze Ducha Świętego. Przede wszystkim przez dar Ducha Zmartwychwstałego odnawia się w nas doświadczenie wyzwolenia, tak jak w odnowionej Pięćdziesiątnicy, w sposób składający nas do przyjęcia tej samej postawy dobrowolnej miłości, w odpowiedzi na dar Chrystusa: "Abyśmy żyli już nie dla siebie, ale dla Chrystusa, który za nas umarł i zmartwychwstał"²⁰

Eucharystia ustanowiona słowami "to czyńcie na moją pamiątkę" staje się spotkaniem odkupienia, dzięki któremu nieskończone bogactwo zbawienia, a w nim możliwość rehabilitacji wolności ludzkiej zniszczonej grzechem, pozostaje do dyspozycji wszystkich ludzi we wszystkich czasach. Dzięki Eucharystii zostaje zaofiarowana człowiekowi możliwość wyjścia z więzów niewoli ze wszystkimi jej konsekwencjami, stawiającymi go dzisiaj na krawędzi przepaści i całkowitego wyniszczenia. Wszystkie aspekty Eucharystii: ofiara, komunია i obecność uczestniczą w dziele tworzenia wolności, do której „Chrystus nas wyzwolił”.

²⁰ Modlitwa eucharystyczna, IV.

Siła wyzwolenicza miłości

15. Celebracja łamania chleba zwana również „Wieczerzą Pańską” (1 Kor 11,20) tworzy lud Nowego Przymierza, czyni obecnym Zmartwychwstałego Pana, a wszyscy uczestniczący w jednym chlebie i jednym kielichu stają się jednym ciałem w Chrystusie i Duchu Świętym (por. 1 Kor 10,16-17). Wszelkie więc podziały wewnątrz wspólnoty, na które zwraca uwagę Paweł, są rezultatem niepełnego zrozumienia pełnego sensu Eucharystii jako wspólnoty z Chrystusem i braćmi (por. 1 Kor 11,17-22).

Natomiast wspólnota miłości i podział dóbr, warunek i rezultat wspólnoty z Chrystusem w Kościele, poświadczają w najbardziej wymowny sposób, że wolność, którą Chrystus nas wyzwolił, przekazana w darze wierzącym, którzy tworzą Nowy Lud, niszczy wszelki egoizm (por. Dz 2,42-45).

Ireneusz z Lyonu, zafascynowany wolnością przyniesioną nam przez Chrystusa, posuwa się do stwierdzenia, że pierwsi uczniowie byli "głosicielami prawdy i apostołami wolności"²¹; przedstawia Eucharystię chrześcijańską w profilu wolności. Ta ostatnia, będąc darem Pana, jest ofiarą ludzi wolnych²². Pierwsze wspólnoty chrześcijańskie również podczas prześladowań wykazały zrozumienie i dały świadectwo obopólnego dynamizmu miłości biorącej swój początek w celebracji eucharystycznej, czyniącej wszystkich braćmi, tworzącej Nowy Lud, kształtującej odwagę dawania świadectwa wiary aż do męczeństwa, tworzącej społeczeństwo odnowione miłością i nowym braterstwem wypływającym z celebracji eucharystycznej i wyrażającym się w podziale dóbr i pomocy potrzebującym.

III. WYCHOWANIE DO WOLNOŚCI W ŚWIETLE EUCHARYSTII

1. Prymat słowa w ewangelizacji

Ewangelizacja i katecheza

16. Przygotowanie 46. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego na drodze Kościoła ku Wielkiemu Jubileuszowi roku 2000 stanowi wspólną okazję do stałego "zwiastowania" prawdziwego sensu Eucharystii i do stałej reewangelizacji wspólnoty chrześcijańskiej, poczynając od Eucharystii. W Eucharystii bowiem realizuje się synteza po między słowem a sakramentem. Mówienie o Chrystusie staje się wspólnotą z Chrystusem. To, co jest przepowiadane, staje się rzeczywistością. Ewangelizacja zmienia formę proklamacji: staje się zapowie-

²¹ Adversus haereses, III, 15, 3; PG 7, 919.

²² Tamże, IV 18, 1-2; PG 7, 1025.

dzią aktualnej akcji Boga, który przez Eucharystię tworzy największe wydarzenie, wspólnotę eklezjalną, powołaną i ukształtowaną przez słowo zmierzające do sakramentu - w sposób szczególny do Słowa, które stało się ciałem, do Eucharystii.

Homilia powinna odpowiadać wymogom ewangelizacji i katechezy naszych wspólnot, dzięki wielkiemu bogactwu oferowanemu przez Lekcjonarze – biorąc pod uwagę ochrzczonych dorosłych i dzieci; nie możemy zapominać, że żyjemy w społeczeństwie nastawionym krytycznie do chrześcijaństwa i że wierni potrzebują podbudowy własnej wiary, ażeby ze swojej strony móc dawać świadectwo własnej nadziei w świecie.

Odpowiednia praktyka osobista i wspólnotowa *lectio divina* Słowa Bożego i odpowiednie wygłaszanie homilii ze zwróceniem szczególnej uwagi na sytuację dzisiejszego człowieka i na odpowiedzi zawarte w Objawieniu mogą być bardzo przydatne w przygotowaniu Kongresu Eucharystycznego.

Głoszenie Eucharystii w celu ewangelizacji wolności

17. Tak jak Paweł w swoim orędziu do Koryntian, w obliczu ewentualnych manipulacji misterium eucharystycznym i zawężających interpretacji jego zbawczej rzeczywistości - zobowiązań wiary i jej konsekwencji w życiu - musimy bezustannie powracać do oryginalnego sensu objawienia eucharystycznego w świetle Magisterium Kościoła.

Jedynie pełne miłości słuchanie głębokiej prawdy słów, poprzez które Chrystus Pan i wspólnota apostołska wyraziła dokonany sens Eucharystii w kontekście historii zbawienia, której centrum stanowi misterium paschalne, będzie mogło uwolnić niewyczerpane światło, emanujące z tego misterium, stanowiącego centrum wiary, kultu i życia ludu Bożego.

Oprócz tego Eucharystia, która pozostaje w nierozzerwalnym związku z głosem słowa, umożliwi ciągłą reewangelizację wspólnoty chrześcijańskiej, aby nauczanie Chrystusa odbiło się w umysłach i zakorzeniło w sercach, ofiarując ten dar prawdziwej wolności, którego On udziela swoim uczniom. Realizacja powyższego nastąpi w wyniku śledzenia logiki drogi zaproponowanej przez samego Chrystusa, zaczynającej się od słuchania, a kończącej się na doświadczeniu wolności: "Jeżeli będziecie trwać w nauce mojej, będziecie prawdziwie moimi uczniami i poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli" (J 8, 31-32). Należy przede wszystkim zachować wierność słowu, ponieważ oznacza to ścisły związek z Mistrzem, z Jego doktryną i Jego życiem. Podstawowy warunek bycia uczniem polega na zachowaniu wierności słowu. Ten związek ofiaruje dar poznania prawdy, dar, który prawdopodobnie są w stanie docenić jedynie uczniowie, pomimo że wszyscy go poszukują. Prawda Ewangelii czyni wolnymi, ofiaruje więc to wielkie dobro, którego wszyscy pożądają: wolność, dar Boży, umiejętność miłowania i czynienia daru z siebie, bez niewolnictwa i przymusu. Ale jedynie prawda, czyli Chrystus, który jest Prawdą, czyni nas wolnymi, wolnymi od uzależniającego

błądu grzechu, wolnymi od egoizmu, umiejącymi dawać i dawać samych siebie aż do ofiary życia w służbie Bogu i bliźniemu. W czasach, w których tak mocno odczuwany jest problem wolności, konfrontacja ze słowem prawdy Chrystusowej i jej wyzwalająca siła pozostają sprawą zasadniczą.

2. Dar nawrócenia i droga do świętości

Nawrócenie i Eucharystia

18. Pierwszym owocem prawdy, czyniącym nas wolnymi, jest pełna znajomość siebie samych, prowadząca do naszego nawrócenia. Bez nawrócenia nie może być mowy o prawdziwej wolności chrześcijańskiej.

Sama koncepcja wolności chrześcijańskiej zaczyna się od świadomości potrzeby przebaczenia. Tylko tą drogą możemy dojść do autentycznej przemiany duchowej. Jak należy rozumieć tę przemianę duchową? W sensie negatywnym jest ona wyzwoleniem od tego, co zagraża wewnętrznej integralności człowieka, a więc wyzwoleniem z alienacji grzechu, wybawieniem od tego, co jest negatywne i złe, co jest grzechem. W sensie pozytywnym nawrócenie jest darem wolności, która umożliwia realizację wartości wewnętrznych talentów, doprowadzeniem do dobrego końca, do całkowitej pełni tego, w co została wyposażona przez Stwórcę osoba ludzka.

Gdy mówimy o ideale wyzwolonego człowieka, ideale, który Kościół powinien realizować, mamy na myśli to, co osoba ludzka w swoim rozwoju już posiada, to, co dzięki łasce Bożej zostało jej podarowane i to, co z tego samego powodu musi realizować. Mamy na myśli rozwój i dojrzewanie wolności. Duszpasterstwo i wychowanie, czyli kształtowanie wolności, to pomoc w rozwoju ludzkim i społecznym, to opieka nad tym rozwojem - poprzez doświadczenie i łaskę, porady, poprzez wiedzę teologiczną i modlitwę.

To wszystko jednak bierze swój początek i dokonuje się w misterium i w służbie pojednania, w sakramencie pokuty, bez którego nie istnieje prawdziwe nawrócenie przypieczętowane mediacją Kościoła, głoszącego w imieniu Chrystusa słowo pojednania, zapraszającego do pojednania z Bogiem, udzielającego łaski odpuszczenia grzechów i wyzwalającego z winy.

Przygotowanie Kongresu Eucharystycznego musi wzmocnić świadomość prawdziwej wolności poprzez sakrament pokuty i radosne doświadczenie przebaczenia, ażeby stać się załącznikiem pojednania, przebaczenia i pokoju w Kościele i w społeczeństwie.

Droga świętości, droga wolności

19. Oprócz ewangelizacji i nawrócenia duszpasterstwo, które koncentruje się na relacji pomiędzy Eucharystią a wolnością, musi rozwinąć konkretną pedagogikę słowa Bożego, wprowadzonego w życie jako konsekwencja tej "wiary w Ewangelię" i tej kolejności, która jest początkiem i fundamentem każdego nawrócenia i całkowitego przyłączenia się do Mistrza i Jego sprawy.

Przekonująca siła prawdy chrześcijańskiej przeżywana jest w konkretnym doświadczeniu wolności dzieci Bożych, w posłuszeństwie wiary i świętości, które są drogą wolności ewangelicznej. Jan Paweł II stwierdza, że "zwłaszcza świętość, jaśniejąca w życiu wielu członków Ludu Bożego, skromnych i często ukrytych przed oczami ludzi, to najprostsza i najbardziej pociągająca droga, na której można bezpośrednio doświadczyć, jak piękna jest prawda, jak wyzwalającą moc ma miłość Boża i jaka jest wartość bezwarunkowej wierności wobec wszystkich wymogów prawa Pańskiego, nawet w najtrudniejszych okolicznościach"²³ W konsekwencji świętość chrześcijańska ukazuje przez znajomość prawdy przekonującej od wewnątrz - piękno projektu Bożego, wyzwalającą siłę miłości i wartość wierności.

W tym kontekście Eucharystia ma znaczenie podstawowe, co zostaje podkreślone przez samego Papieża: "Uczestnicząc bowiem w ofierze Krzyża, chrześcijanin dostępuje udziału w ofiarnej miłości Chrystusa i zostaje uzdolniony oraz zobowiązany do okazywania tejże miłości w życiu poprzez wszystkie swoje postawy i czyny. W życiu moralnym objawia się i urzeczywistnia także królewska posługa chrześcijanina: im bardziej jest on posłuszny - z pomocą łaski - nowemu prawu Ducha Świętego, tym bardziej wzrasta w wolności, do której jest powołany poprzez posługę prawdy, miłości i sprawiedliwości"²⁴

3. Od modlitwy eucharystycznej do modlitwy o wolność

Modlitwa eucharystyczna

20. Prawdziwa wolność dzieci Bożych, będąca darem pochodzącym z góry i uczestnictwem w naturze Bożej, wymaga od całego Kościoła i każdego wiernego pokornej i intensywnej modlitwy. Kościół celebrował Eucharystię przez modlitwę eucharystyczną, która we wspaniałej i bogatej różnorodności anafor i modlitw wschodnich, i zachodnich wyraża w przepiękny sposób pełny sens celebrowanego misterium paschalnego.

Dobre przygotowanie i dojrzałe owoce Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego będą też zależeć od ponownego odkrycia teologii i duchowości

²³ Veritatis splendor, 107.

²⁴ Tamże.

modlitw eucharystycznych i ich związku z wolnością, którą zostaliśmy wyzwoleni przez Chrystusa.

Niektóre wskazówki pedagogiczne być może okażą się przydatne w odkryciu« wymiaru modlitewnego Eucharystii i w modelowaniu naszej modlitwy osobistej i wspólnotowej na wzorce Chrystusa i Kościoła.

Dziękczynienie za dar

21. Należy przede wszystkim umieć czynić pamiętkę zbawczych interwencji Pana, który przez historię zbawienia dokonał wielkich czynów dla naszego wyzwolenia: od stworzenia do odkupienia w oczekiwaniu całkowitej wolności Bożej w chwale. Z pamiętki bierze początek błogosławieństwo, uwielbienie i dziękczynienie, czyli Eucharystia.

Maryja Dziewica w swoim pełnym chwały "Magnificat", który jest inspiracją dla całego Kościoła, zaprasza nas do wielbienia Pana za wielkie rzeczy, które uczynił dla swojego Ludu i nadal czyni dla nas wszystkich poprzez historię zbawienia Kościoła i narodów.

Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny powinien stać się wielkim aktem dziękczynnym za odzyskaną wolność, która pozwala Chrystusowi w Eucharystii opromienić ze *Statio orbis* Europy Wschodniej wszystkie części świata.

Wzywanie Ducha

22. Wolność jest darem Ducha Świętego. Tak jak w Eucharystii wzywamy Ducha Świętego, ażeby uświęcił dary i przemienił je w Ciało i Krew Chrystusa, a zgromadzenie liturgiczne w jedno ciało i jednego ducha, tak też gorąca modlitwa musi ciągle wznosić się do Ojca, aby poprzez dar Ducha Świętego jego prawdziwa wolność w miłości i wyzwalająca moc miłości zamieszkały w sercach wiernych, we wspólnotach, w rodzinach, w społeczeństwach w celu utworzenia nowego świata.

Najświętsza Maryja Panna, która wzywała i oczekiwała w modlitwie Ducha Pięćdziesiątnicy, jest wzorem wytrwałej i pełnej ufności modlitwy błagalnej.

Kongres Eucharystyczny powinien stać się intensywną i chóralną epiklezą całego Kościoła o zakorzenienie się prawdziwej wolności w sumieniach, umocnienie się jej w narodach i w świecie w taki sposób, aby ludzie wolni od wszelkiego rodzaju przeszkód czy nacisków mogli dobrowolnie oddawać cześć prawdziwemu Bogu.

Ofiara wolnego serca

23. Jeżeli dla całego rodzaju ludzkiego źródłem prawdziwej wolności jest dobrowolne ofiarowanie się Chrystusa Ojcu, dzięki któremu zostaliśmy wybawieni i uświęceni, to również podstawowym warunkiem bycia wolnymi i promotorami wolności będzie pokorna i umotywowana ofiara siebie samych w tej wolności, która nobilituje człowieka w jego relacji z Bogiem i stanowi najdosłowniejszy dar, jaki człowiek może Mu uczynić. We wspólnocie z Chrystusem modlitwa eucharystyczna uczy nas, jak uczynić z naszego życia stałą ofiarę, ofiarę miłą Bogu w duchowym kulcie życia (por. Rz 12,1-2). W naszym "tak" oddajemy Bogu to, co jest Jego i pozwalamy Mu czynić w nas zbawczą i uświęcającą wolę.

Matka Pana, Dziewica poświęcająca się Bogu w Zwiastowaniu, która ofiaruje Chrystusa w świątyni i na Kalwarii, wraz z ofiarnym darem samej siebie, jest dla Kościoła niezrównanym wzorem sposobu oddawania Bogu naszej wolności i naszej współpracy w Jego dziele zbawienia.

Kongres Eucharystyczny, uznając dar wolności osobistej i społecznej, powinien ułatwiać tę odpowiedź wiary i miłości, która wyraża się w ofierze samego siebie z Chrystusem, aby cały Kościół, świadomy otrzymanego daru, stał się współpracownikiem Boga, aby prawdziwa wolność zakorzeniła się w sercach, w społeczeństwach, w rodzinach i w całych narodach.

Uniwersalne wstawiennictwo

24. W modlitwie eucharystycznej Kościół, powierzając się wspólnocie Świętych i pośrednictwu Chrystusa, przedstawia Ojcu w Duchu Świętym swoje uniwersalne wstawiennictwo za potrzeby ludzkości. W obliczu panoramy naszego społeczeństwa, fałszywych koncepcji i zachowań wolności nie wyzwolonej i nie wybawionej, w obliczu gorzkich owoców egoizmu czyniącego nas niewolnikami i negującego godność osób ludzkich, donośna modlitwa błagalna musi płynąć z serca każdego wiernego za ofiary nienawiści, gwałtów i wyzysku. Wstawiennictwo to jest wyrazem miłości Chrystusa.

Maryja, Matka Kościoła, w swoim wstawiennictwie ewangelicznym w Kanie Galilejskiej i maczynym pośrednictwie za wszystkich w niebie jest wzorem modlitwy powszechnej i pełnej ufności, wyrazem miłości, którą powinniśmy otaczać braci i siostry w potrzebie.

Również i w tym wypadku - przed Chrystusem, "Oczekiwany przez narody i ich Wyzwolicielem", Słońcem eucharystycznym prawdy i łaski oświecającej swoimi promieniami geografie i historię ludzkości Kongres Eucharystyczny powinien skłonić do wielkiej modlitwy błagalnej o wolność osiągniętą tak wielkim kosztem i o zakorzenienie się jej we wszystkich narodach.

4. Obecność, adoracja, wolność

W obliczu tajemnicy

25. Ostatnim wymiarem prawdy o Eucharystii pozostaje jej misterium: zbawcza obecność Chrystusa pod postaciami chleba i wina. W ten sposób wołą Pana było pozostanie ciągle obecnym w swoim Kościele jako Emanuel, Bóg z nami.

Pomimo że Eucharystia jest we wszystkich swoich postaciach misterium obecności, ten jej aspekt pojmuje się w sposób szczególny w cichej modlitwie przed tabernakulum i w różnorodnych tradycyjnych formach adoracji eucharystycznej. To wszystko pozwala nam stanąć przed Bogiem i uznać Jego misterium i dar Jego obecności. Wydaje się, że wielkość Boga i skończoność Człowieka spotykają się w misterium eucharystycznym.

W czasach nowożytnych zatracił się w dużym stopniu wymiar misterium. Prawda o wymiarze duchowym człowieka zostaje przytłumiona modelem propagującym aktywizm światowy, uważany za jedyną formę życia godną człowieka. Niemniej jednak człowiek będzie zawsze doświadczał własnej skończoności, a co najmniej świadomości tego, że nie jest wszechmocny, że nie jest ostatnią instancją, że otoczony jest zawsze niezgłębioną tajemnicą. Tymczasem prawda o Eucharystii jako misterium pozwala człowiekowi zrozumieć samego siebie w samej swojej głębi - od momentu, w którym, opierając się na autotranscendencji swojego ducha, pozostaje wyrazem niezmiennego misterium. Jedynie w kontekście takiego misterium Boga można zrozumieć tajemnicę człowieka. Misterium człowieka, jego świata i jego historii zwraca się zawsze ponad niego samego, wskazuje na Boga.

Adoracja i modlitwa: spotkanie dwóch wolności

26. Obecność Chrystusa w sakramencie skłania każdego wierzącego do aktu wiary i adoracji, otwarcia na transcendencję, spotkania w pełnej uwielbienia ciszy modlitewnej z Tym, który jest boskim "Ty" zwracającym się do "ty" ludzkiego, ujawniającego go i realizującego.

Modlitwa jest wówczas autentycznie chrześcijańska, jeśli w istocie swojej, jest spotkaniem dwóch wolności: nieskończonej wolności Boga z ograniczoną wolnością człowieka"²⁵ W klimacie dzisiejszej cywilizacji człowiek często zatracca poczucie medytacji, refleksji, skupienia i zadziwienia. To wszystko odbija się na życiu wiary. W konsekwencji dzisiejszemu człowiekowi, również wierzącemu, niezmiernie trudno jest stanąć przed Bogiem w duchu czci i adoracji, oddania czci

²⁵ Kongregacja Nauki Wiary, List do Biskupów Kościoła katolickiego o niektórych aspektach medytacji chrześcijańskiej (15.10.1989), 3.

i wyrażenia wdzięczności, zadośćuczynienia i konsekracji, modlitwy i błagania, rodzących się w wolnym sercu, zdolnym do poznania Boga.

Kontemplacja misterium przed Najświętszym Sakramentem umożliwia realizację tego podstawowego spotkania z Chrystusem, pomimo pośpiechu i powierzchowności, charakteryzujących często nasze życie. Jedynie w sanktuarium sumienia, oświeconego wiarą, ze świadomością znajdowania się "w obecności Boga", rodzi się doświadczenie prawdziwej wolności wyrażającej się w dobrowolnej odpowiedzi na miłość Bożą w obliczu Jego i naszej prawdy.

Eucharystia, misterium obecności, zaprasza do oddawania czci. Jan Paweł II tak oto wyraża się o koniecznym stosunku pomiędzy wolnością a oddawaniem czci Bogu: "Prawdziwi czciciele winni zatem oddawać Bogu cześć w duchu i prawdzie (J 4,23): w ten sposób 'stają się wolni. Wiąż z prawdą oraz oddawanie czci Bogu objawia się w Jezusie Chrystusie jako najgłębsze źródło wolności'"²⁶

5. Celebracja i życie prawdziwą wolnością chrześcijańską

Troska o celebracje eucharystyczne

27. Całe odnowione duszpasterstwo eucharystyczne musi być skierowane na osiągnięcie tego celu. A oto niektóre wskazówki praktyczne:

a) Należy przede wszystkim dbać o jakość celebracji eucharystycznych: powinny one być przesiąknięte klimatem życia teologicznego - wiarą, nadzieją, miłością, powinny być świętami wiary Ludu Bożego, radosną manifestacją spotkania z Panem. Właśnie w takim klimacie odczuwa się łaskę bycia powołanym przez Chrystusa, uformowanym przez Niego jako uczeń, pozostawania z Nim w jedności w Eucharystii, aby na drogach świata dawać radosne świadectwo własnej wiary bez obawy i bez kompleksów.

b) Oprócz tego należy bezwzględnie wprowadzić w praktykę wszystkie wskazówki posoborowej odnowy liturgicznej w celu przywrócenia celebracji eucharystycznej w parafiach, we wspólnotach i w grupach jej prawdziwego obrazu uczy paschalnej, świętowania tej wolności, którą zostaliśmy wyzwoleni przez Pana. Mogą przyczynić się do tego korzystnie: odpowiedni wybór tekstów i pieśni, pełne uczestnictwo w zgromadzeniu, zrozumienie rytów, waloryzacja symboli liturgicznych. Wszystko to powinno przyczynić się do wyrażania w sposób odpowiedni paschalnego sensu Eucharystii, również w codziennej Mszy św., spotkania chrześcijan z Panem, dzięki któremu będą mogli oni dawać głębsze świadectwo wiary w swoim środowisku rodzinnym, w środowisku pracy czy w szkole.

---

²⁶ Veritatis splendor, 87.

Centralność niedzieli

28. Jeden z charakterystycznych znaków życia chrześcijańskiego jest dzisiaj poważnie zagrożony przez współczesną kulturę. Mamy tu na myśli niedzielę, dzień Pana i Kościoła. Coraz bardziej rozpowszechnia się bowiem świecka i wyłącznie rekreacyjna koncepcja święta, która chciałaby relegować niedzielę chrześcijańską ze sfery publicznej. Wobec możliwego wyboru weekendu, rozumianego jedynie jako odpoczynek i rozrywka, wspólnota chrześcijańska musi potwierdzić sakralny sens niedzieli jako miejsca i czasu własnej wolności, poświęconego na oddawanie czci Bogu i manifestację Jego obecności pośród naszego społeczeństwa.

Odpowiednia celebrowanie dnia Zmartwychwstania Pańskiego, cotygodniowa Pascha, musi ofiarować czas niezbędny na poświęcenie się kultowi Boga, przede wszystkim poprzez Eucharystię i inne celebracje liturgiczne oraz nabożeństwa, na odpoczynek, życie w rodzinie, spotkanie z przyjaciółmi, działalność charytatywną. Przestrzeganie szabatu w tradycji hebrajskiej było i nadal pozostaje wymownym znakiem odpoczynku Pana po zakończeniu Jego dzieła i stałą pamiątką wolności Ludu Bożego, wyzwolonego z niewoli w Egipcie (por. Pwt 5,13-15). Również niedziela, jako pamiątka Zmartwychwstania Pańskiego, musi być radosnym wyrazem wolności paschalnej Ludu Bożego.

Podczas całego tygodnia w *scholae cantorum*, w chórach, w szkołach, w grupach, w ośrodkach kształcenia i katechezy, jak również w rodzinach musimy nauczyć się przygotowywać niedzielę, ażeby móc przeżywać święto Eucharystii jako żywą pamiątkę Zmartwychwstania Chrystusa, źródło i szczyt życia duchowego i kulturalnego, jako najbardziej intensywny moment rzeczywistości eklesjalnej, parafialnej, rodzinnej i społecznej.

6. Od Eucharystii do życia

Eucharystia i miłosierdzie

29. Celebrowanie eucharystyczne jako źródło i punkt kulminacyjny życia Kościoła, przygotowana poprzez lekturę i medytację słowa, znajduje swoje potwierdzenia w życiu społecznym, w miłości i miłosierdziu. "Człowiek współczesny bardziej wierzy świadkom, aniżeli nauczycielom, bardziej doświadczeniu, aniżeli doktrynie, bardziej życiu i faktom, aniżeli teoriom. Ewangeliczne świadectwo, na które świat jest wrażliwszy, to poświęcenie uwagi ludziom i miłości okazywanej ubogim i maluczkim, tym, którzy cierpią"²⁷

Liturgia eucharystyczna musi stanowić podstawę i motywację dla miłości. Jeżeli nie prowadzi ona do służby człowiekowi, pomocy biednym i cierpiącym,

²⁷ Redemptoris missio, 42.

oznacza to, że nie osiąga w pełni swojego celu. Jeżeli celebrowanie eucharystyczne nie wyraża się w obopólnym udzielaniu sobie pomocy ze strony tych, którzy w niej uczestniczą, to znaczy zaczyna brakować podstawowego elementu wspólnoty eucharystycznej. Natomiast im bardziej z liturgii bierze początek wewnętrzna potrzeba służby i miłości, tym częściej miłość staje się zapowiedzią, świadectwem i jednocześnie skutecznym zaproszeniem do uczestnictwa w liturgii. Tym sposobem - w obliczu egoizmu i niewoli moralnej naszego społeczeństwa Eucharystia nabiera szczególnej wiarygodności w oczach wątpiących i niewierzących. Chrystus jest obecny w Eucharystii i w sakramentach, w swoim słowie: obecny jest również w potrzebujących. Wielka tradycja patrystyczna, poczynając np. od św. Jana Chryzostoma, podkreślała relacje między sakramentem Eucharystii a sakramentem biednego i potrzebującego brata, powołując się na słowa Chrystusa: "Bo byłem głodny, a daliście Mi jeść. Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniej szczyh, Mnieście uczynili" (Mt 25,35. 40)²⁸

" Uczynić ziemię niebem "

30. Tradycja charytatywna i społeczna pierwszych wieków Kościoła kładła nacisk na konieczność jedności między celebrowaniem eucharystycznym a miłością społeczną. Wypowiedź Jana Chryzostoma również dzisiaj mogłaby się stać programem życia eucharystycznego: należy żyć miłością bliźniego, która rodzi się z Eucharystii poprzez akty miłosierdzia, "ażeby ziemię uczynić niebem"²⁹ Celebrowanie eucharystyczne jest doniosłym nawoływaniem do przeniesienia z ołtarza eucharystycznego do świata odnawiającej siły wyzwalającej miłości.

Dzisiaj, z powodu zniekształcenia sensu wolności i trwania form ucisku, życie wielu naszych braci wymaga wyniesienia do prawdziwego doświadczenia godności dzieci Bożych. Chrześcijanie, po celebrowaniu radości paschalnej, idą ją głosić światu - tak jak uczniowie z Emaus, którzy słuchali głosu Pana i rozpoznali Go po łamaniu chleba. Siejąc radość i aktywną miłość dzieł miłosierdzia wśród tych, również najmniejszych, z którymi utożsamiał się Pan, przynoszą doświadczenia "nieba na ziemi", którym jest Eucharystia, na tę ziemię, która dla wielu jest wszystkim, tylko nie niebem, mianowicie miejscem cierpienia i zniewolenia.

Potrzeby biednych, chorych, słabych, więzionych i prześladowanych ujawnione i wystawione na nadprzyrodzone światło powinny ożywiać wspólnoty ludzkie. Powinny pobudzać do "kolekty", która z jednej strony jest modlitwą w liturgii, a z drugiej strony stanowi pomoc, zbieranie darów, pobudzanie do aktywności miłosierdzia. Wszystko powinno być starannie zebrane i rozprawdzone w sprawiedliwy sposób przez przedstawicieli wspólnoty. Dzięki temu miłość skon-

²⁸ Por. In Math. Hom. 50, 3 - 4; PG 58, 508 - 509.

²⁹ In Act. Apost. Hom. 11, 3; PG 60, 97- 98.

centrowana w sposób szczególny na Eucharystii jako służbie Bożej przedłuży się w konkretnej służbie człowiekowi, organizując życie godne każdego człowieka.

Tak więc chrześcijanie, oświeceni przez Eucharystię, muszą stać się konstruktorami prawdziwego pojednania pomiędzy osobami, rodzinami i narodami, muszą przyczyniać się do pozytywnego wyzwolenia, wyzwalającego moc prawdy, dobra, piękna i sprawiedliwości w naszym świecie.

ZAKOŃCZENIE

Wyzwolenie mocy dobra

31. Celebracja 46. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego, który po raz pierwszy odbędzie się w Polsce, pod znakiem sugestywnego zbliżenia pomiędzy misterium Eucharystii a darem wolności w Chrystusie, powinna się stać korzystną okazją do podjęcia nowej ewangelizacji i wzbudzenia nowego entuzjazmu: wśród grup kapłanów, instytutów życia konsekrowanego, dojrzałego laikatu, jak również i młodzieży. Wszyscy muszą wnieść wkład do rozwoju życia liturgicznego i działalności charytatywnej, kulturalnej i społecznej. Parafia, będąca w sposób szczególny wspólnotą eucharystyczną, powinna stać się centrum wszystkich wymienionych grup³⁰

W okresie, w którym Kościół kieruje się w stronę obchodu Wielkiego Jubileuszu roku 2000, związanego w sposób szczególny z doświadczeniem prawdziwej wolności i prawdziwego wyzwolenia również społecznego, celebracja eucharystyczna musi przyczynić się do przywrócenia wolności więźniom, radości strapionym, zdrowia i nadziei chorym i wątpiącym, towarzystwa tym, którzy żyją w samotności, pomocy biednym.

Chodzi o to, aby łaska Eucharystii proklamowanej, celebrowanej, udzielanej i czczonej, przyczyniła się do rozbicia wszelkiego ucisku, nienawiści, egoizmu i zapoczątkowania poprzez poświęcenie, a nawet dar życia za innych, wielkiego dzieła miłosierdzia, również społecznego, otwierającego poprzez kulturę wspólnoty i jedności całkowicie nową perspektywę w krajach Europy Wschodniej, które dopiero niedawno wyszły z długiego okresu opresji, jak również we wszystkich pozostałych krajach świata. Uczniowie Jezusa winni stać się załącznikiem nowego społeczeństwa, w którym we wzajemnej solidarności jeden dźwiga brzemień drugiego, gdzie ludzie wolni wewnętrznie i pojednani znają i przeżywają szczęście i pokój społeczny.

---

³⁰ Por. Christifideles laici, 26.

Droga w kierunku definitywnej wolności

32. Możemy żywić takie nadzieje dlatego, że Eucharystia interpretuje w szczególny sposób nadzieję chrześcijańską. Uwidacznia ona, że działalność człowieka w świecie, jego aspiracje i jego wolność w stosunku do każdego osiągniętego dobra, w rzeczywistości zawierają w sobie niemożliwość osiągnięcia pełni w tym świecie. W transcendentalnej nadziei człowieka zawarte są aspiracje, marzenia i pragnienia niemożliwe do zrealizowania za pomocą jedynie własnych sił. Na drodze ich realizacji istnieje nie tylko śmierć. Ich kresem nie jest przyszłość historyczna, lecz przyszłość nadprzyrodzona. W swoim rozwoju historia ludzkości nie osiągnie nigdy własnej pełni inaczej jak w chwale.

Sobór Watykański II, przedstawiając wartość działalności ludzkiej w świetle misterium paschalnego, podkreślił sens wolności, która osiągnie swoją pełnię w momencie, w którym cała ludzkość zostanie przekazana Ojcu jako ofiara przyjemna (Rz 15,16). Podczas gdy kierujemy się w stronę tej przyszłości, Kościół zapewnia nas: "Zadatek tej nadziei i pożywienie na drogę zostawił Bóg swoim w tym sakramencie wiary, w którym składniki przyrody, wyhodowane przez ludzi, przemieniają się w Ciało i Krew chwalebna podczas wieczerzy braterskiego zespolenia i przedsmaku uczy niebiańskiej"³¹

Z Maryją, Matką Jezusa

33. W programie Kongresu Eucharystycznego, pomimo że wyraźnie nie jest to sformułowane, zawarte jest przeświadczenie, że nasze wcielenie w Chrystusa możliwe jest dzięki matczynemu wstawiennictwu Maryi, Matki Syna Bożego. Nie chodzi tu jedynie o należyty znak pamięci dla Matki Bożej, charakterystyczny dla dewocyjnej tradycji Kościoła, a w sposób szczególny Kościoła Polskiego i krajów Europy Wschodniej.

Kościół widzi w Matce Bożej wzór wyzwolenia. Wolność dana jest człowiekowi nie tylko w celu potwierdzenia samego siebie, ale również w celu ofiary samego siebie w miłości. Dzięki temu poznaje on, że realizuje siebie samego, gdy dobrowolnie decyduje się na przynależność do tych wspólnot, wśród których pierwszą komórką jest rodzina, a następnie po niej wspólnoty lokalne, zawodowe, naród, społeczność państwowa i wspólnoty międzynarodowe. Tego rodzaju gotowość pozostania wiernym w darze samego siebie jest mocą, której czcigodny przykład daje nam Maryja, Matka Boża, pozostająca zawsze solidarnie z Bogiem i Jego Ludem.

W Dziewicy Zwiastowania, która oddaje się dobrowolnie Ojcu, aby współpracować w dziele zbawienia ludzkości, w Dziewicy Magnificatu, która opiewa zbawcze dzieło Boże w przeszłości, teraźniejszości i przyszłości historii,

³¹ Gaudium et spes, 38.

Jan Paweł II zaprasza nas do kontemplacji Tej, która "całkowicie poddana Bogu i zupełnie zwrócona ku Niemu u boku swego Syna, jest najdoskonalszą ikoną wolności i wyzwolenia ludzkości i wszechświata".

Jej macierzyńskiemu wstawiennictwu powierzamy już od tej chwili prace 46. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego we Wrocławiu, oby obfite owoce, które biorą swój początek od Eucharystii, przyczyniły się do tego, że ludzie i narody oświecone i ożywione przez Chrystusa, Światło świata i Chleb, który zstąpił z nieba, mogli cieszyć się prawdziwą wolnością, którą On, Zbawiciel człowieka, wyzwolił nas, abyśmy pozostali wolnymi (por. Ga 5,1).